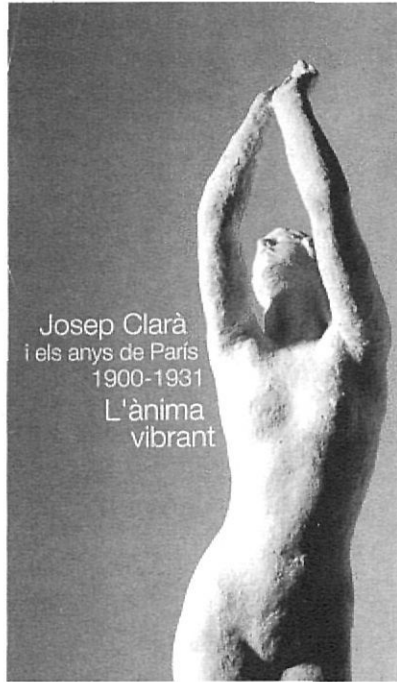

Crònica

El Clarà de París a Olot

Del 13 de juliol al 26 d'agost la Sala Obera del Museu Comarcal de la Garrotxa, juntament amb la Fundació Caixa de Sabadell, va presentar una exposició amb el nom de *Josep Clarà i els anys de París. 1900-1931. L'ànima vibrant*, composta d'esbossos i dibuixos de l'artista realitzats durant els trenta primers anys del segle XX i que pertanyen, en bona part, al llegat Clarà dipositat al museu de la ciutat.

L'obra de Clarà sovint es relaciona amb la figura femenina de formes rotundes i ben proporcionada, la traducció en pedra o bronze de la *Ben Plantada*. I aquí em sembla que rau la gràcia de l'exposició que es va presentar a la Sala Obera, ja que tot i que hi havia alguna peça inequívocament Clarà, la majoria eren esbossos, petites figures en guix o fang que mostraven l'assaig, els primers intents per materialitzar la idea. L'esbós suposa la feina quotidiana, la investigació que comporta donar forma material a allò que està en el pensament i que no sempre és fàcil d'expressar. Suposa anar posant i traient, esgarrapant i acariciant els materials. Tot i això la recerca no sempre és reeixida i s'ha d'abandonar, però segur que serveix per obrir camins o per tancar-los decididament. En els esbossos que es presentaven es veia un tarannà ben diferent a l'estàndard que es té de Clarà. Les peces de la mostra, lluny de la serenitat que reflecteixen les seves obres més divulgades, sovint inexpressiva per perfecta, estan plenes de moviment físic i psíquic: figures que es giren, es planyen,

Josep Clarà: *Figura femenina*, 1919.

s'estiren o llanguixen. Al contrari de les obres de gran format que es troben en espais públics, de factura llisa i freda, aquestes composicions fetes amb les mans mostren l'esforç manual i en descobreixen les ditades. El mateix es podria dir dels dibuixos, molts dels quals són de moviments de ballarines de renom que van mantenir amb Clarà relacions intenses a bastament divulgades per la literatura: la innovadora americana Isadora Duncan, Àurea de Sarrà o Antònia Mercé, La Argentina. Els traços són vigorosos i també nerviosos, com si volguessin aturar el moviment del cos de les dansaires però també suggerir el moviment següent, l'essència de l'acció. En total es presentaven cinquanta-nou escultures de petit format, fetes sobretot en guix, fang i terra cuita, i setze dibuixos amb diverses tècniques. A més de les obres exhibides, l'exposició es completava

amb un acurat catàleg i amb una interessant col·lecció de punts de lectura, que a l'anvers reproduïen detalls d'obres exposades i al revers fragments de reflexions de Josep Clarà sobre l'obra de l'artista. I, com en d'altres mostres, es van portar a terme unes interessants visites comentades que donaven a conèixer al gran públic l'evolució de l'escultor i permetien entendre la diferència entre les peces escollides i les que els espectadors associaven a la producció de Clarà. Va ser una mostra interessant i reveladora d'una faceta íntima i poc exhibida d'aquest escultor olotí.

M. A. Arnaú i Prades

Les Cavallerisses de Castell, en perill

Serà un crim contra la sensibilitat i un dur atemptat a la cultura si s'enderroquen finalment les *Cavallerisses* del pintor Sert a Castell, com ara volen fer per segon any consecutiu, després que l'estiu passat quedés frenat aquest despropòsit que seria irreparable.

Pensar que «Castell està salvat» és el pitjor engany, puix queda tota la important resta per fer... i és capital. Castell no només és un paratge natural, sinó culturalment arqueològic, i també artístic de primera divisió.

Volien tirar a terra, si ningú es queixa, les *Cavallerisses* de Josep Lluís Sert. L'immoble, encarregat pel seu oncle muralista al mas Juny, d'una peça i de planta baixa, dissenyat en exclusiva per Sert a

Castell, no és qualsevol cosa, sinó l'únic edifici fet per l'insigne arquitecte deixeble de Le Corbusier que tenim a Palamós.

Quantes ciutats o pobles tenen edificis seus? Els de la Fundació Miró de Barcelona, i la de Palma de Mallorca, són fets per ell, així com tants d'altres arreu del món.

Es tracta no només d'una peça única, sinó de la primera que va fer un cop acabada la seva llicenciatura en arquitectura, aquell mateix any 1929, i on les rajoles en forma d'angle superior sumen precisament 29, així com les romboïdals del primer pis de l'estudi de Sert vora el mar, construït posteriorment, en sumen 30. Són dates que demostren que Josep Lluís Sert va arribar a mas Juny amb gran empenya per restaurar-lo, reconstruir la que després va ser la «Caseta d'en Dalí» (d'en Roura), com també edificar i reconstruir l'estudi de Sert a tocar de la platja i fer, de nova planta, la peça més remarcable del pas de l'arquitecte internacional per Palamós: les Cavallerisses, avui en estat d'abandó penós i injustificable.

Les cavallerisses de la platja de Castell.

Un tal Javier Cercas

Hauríem de retrocedir fins a *Los cipreses creen en Dios*, de Josep M. Gironella, per trobar una novel·la escrita per un gironí i ambientada a les terres gironines que fos capaç de suscitar una admiració tan massiva i d'obtenir una ressonància tan vasta. Quasi mig segle després, *Soldados de Salamina*, de Javier Cercas (novel·la també de la Guerra Civil, però mirada amb uns altres ulls), ha esdevingut alhora un triomf literari i un fenomen sociològic. Hi ha ressò mediàtic, èxit de vendes, moltes traduccions i una pel·lícula a la vista. I els crítics de les més diverses filiacions i procedències semblen haver-se posat d'acord en l'ús dels superlatius. Fernando Delgado confessa haver passat tota una nit en blanc, seduït per la trama corpenedora de l'obra. Quan Narcís Comadira diu de la novel·la: «un dels llibres més emocionants que he llegit en molts anys», no fa més que coincidir sorprenentment amb Mario Vargas Llosa: «el libro es magnífico, uno de los mejores que he leído en mucho tiempo».

Javier Cercas va néixer en un poblet d'Extremadura i va venir a Girona quan era molt petit, perquè el seu pare hi havia trobat feina i havia cridat tota la família, com fan els immigrants que ens arriben ara. Des de fa dotze anys és professor de literatura espanyola a la Universitat de Girona, però per a molts gironins és com si encara ho fos de la d'Illinois. Tot i que escriu regularment a *El País* i ha publicat quatre llibres, la seva trajectòria literària creixent ha obtingut entre nosaltres un ressò molt discret. Fa un any que va obtenir un primer reconeixement local amb el premi de periodisme Manuel Bonmatí, però la seva designació municipal com a pregoner de les Fires va provocar la reacció indignada i indigna dels qui encara no el consideraven un gironí prou idoni. Ara caldrà veure si, per fi, cauran els murs o si l'autor consagrat arreu continuarà marginat per la ciutat que *desprecia cuanto ignora*.

Narcís-Jordi Aragó

Aquesta primera obra del seu batejar arquitectònic té encara més importància perquè evidentment que féu altres plànols per a edificis barcelonins durant aquell 1929-30, però va ser conjuntament amb d'altres companys arquitectes com Subirana i Torres, i no en projectà cap altre en solitari durant més d'una dècada, pel cap baix. Així, les Cavallerisses permeten destriar les capdavanteres idees mediterrànies de Sert de les aportacions fetes pels seus amics en altres projectes tripartits, i finalment atorgar-li, per aquesta especial obra a Palamós, més importància a ell, vist que la seva obra llegada a Castell demostra que sens dubte, dels tres, portava la veu cantant, i molt.

Trist, patètic i insuportable per a l'amant de les arts seria que, a un any vista de complir-se el primer centenari del naixement

de Josep Lluís Sert, es destruís de forma gratuïta la primera edificació d'una llarga trajectòria que dona peu a considerar-lo mestre de l'arquitectura del segle XX català.

Cal restaurar (no recrear) les Cavallerisses urgentment (estan), i potser crear-hi *in situ* un micromuseu dedicat a l'arquitecte, amb fotos i maquetes, per tal de convertir-les en un nou lloc de visita obligada a Castell.

Que el paratge sigui propietat de la Generalitat ha de facilitar, com passa en altres llocs, que l'Ajuntament de Palamós gestioni de manera directa no només les restauracions-preservacions, sinó l'explotació i difusió cultural i turística de l'indret.

Encara som a temps de fer un cop de cap definitiu. Ser, o no ser (Sert)...

Ignasi Puig